

Ivan Božić

LUDOVİK KOZJAKAR U DUBROVNIKU

Posle pada Bosne (1463) turske provale u Sloveniju postale su naročito teške i opasne. Hrvatske zemlje nisu pretstavljale za Turke gotovo nikakvu branu, i oni su se sa svojih pohoda uvek vraćali s plenom i robljem.¹

Ovi turski pohodi, posebno onaj iz 1475 g., poslužili su Josipu Jurčiču kao istoriski okvir za njegovu prvu veliku pripovetku »Jurij Kózjak, slovenski janičar«, koju je 1864 g. objavila »Družba sv. Mohorja«, a koja je piscu donela veliki uspeh i vezala ga za književni svet.² Iako je Jurčičeva fabula izmišljena, isto kao i glavni nosioci radnje, uklopljena je u stvarne istoriske događaje, posebno u XI i daljim poglavljima, gde su zbivanja tesno povezana s turskom provalom 1475 g., pokoljom u Muljavi i pljačkom manastira Stične.³ Tu se kao organizator otpora Turcima navodi »Jurij Šenk, glavar koroške dežele« (Georg Schenck). Prema pripoveci, njemu je trebalo da pritekne u pomoć Peter Kózjak, jedno od glavnih lica radnje, sa svojim ljudima. Ali, on je negativna ličnost, boji se smrti i ne želi da se zalaže za otadžbinu, pa pisac time objašnjava što Šenku ide u pomoć Petrov rođak, u ovom slučaju istoriska ličnost koja je zbilja uzela učesća u borbi — Ludovik Kózjak: »Ludovik Kozjak, Petrov sorodnik, prevzame torej namesto njega povelje nad kozjaškimi in stiškimi hlapci.«⁴ Ovde nas ne interesuju tok radnje i zaplet već iz istorije poznate činjenice kroz koje je Jurčič protkao radnju svoje pripovetke. Posle prvog manjeg uspeha, u većem sukobu s turskom vojskom, koju je predvodio Ahmet paša, bili su zarobljeni i Šenk, i »kranjski plemenitaš Ludovik Kózjak« i čitav niz istaknutih ritera. Turci ih nisu pobili, već ostavili u životu da bi za njih dobili otkupninu: »Koroški glavar Šenk, kranjski plemenitaš Ludovik Kózjak in mnogo drugih imenitnih vitezov je bilo

¹ Stanko Jug, Turški napadi na Kranjsko in Primorsko do prve tretjine 16. stoletja, Glasnik Muzejskega društva za Slovenijo, L XXIV, zv. 1—4, Ljubljana 1943, str. 8—9.

² Josip Jurčič, Zbrano delo I, Ljubljana 1946, Jurij Kozjak, slovenski janičar. Povest iz petnajstega stoletja domače zgodovine; uredil Mirko Rupel, str. 97—194, opombe 301—308.

³ Str. 153—160 i. d.

⁴ Str. 154.

ujetih, ker jih Turki niso hoteli umoriti, češ, da dobódo veliko odkupnine zanje.«⁵

Istoriske podatke o ovim događajima Josip Jurčič je našao kod Valvasora.⁶ Pretresajući, uz ostale izvore, i ove Valvasorove vesti, Stanko Jug je već utvrdio tok pojedinih događaja i njihovo istorisko mesto.⁷ Na osnovu građe koju pruža Državni arhiv u Dubrovniku, ja bih ovde samo hteo da iznesem nekoliko podataka o otkupljivanju ritera koje su Turci zarobili u borbama 1475 g., koje je među Slovencima popularisao Jurčič svojim delom.

U akciji za njihovo otkupljivanje susrećemo se u Dubrovniku sa samim Ludovikom Kozjakarom (Kozjakom), tobožnjim rođakom izmišljenih junaka Jurčičeve pripovetke. On se tamo pominje kao »magnificus et strenuus miles dominus Ludovicus Chosiachar partium Alemanie de Naidich«.⁸ Uz porodično ime, koje mu je dao zamak Kozjak uzdignut na strmom i kamenitom bregu između Ljubljane i Novog mesta.⁹ Ovde nalazimo i titulu »de Naidich«, što znači da je u to vreme on bio gospodar zamka »Neydeckh« (slov. Mirna), koji je vlastelinska porodica Najdek izgubila već u prvoj polovini XV veka.¹⁰ Gospodar Kozjaka i Najdeka, Ludovik, bio je poslednji pretstavnik porodice Kozjakar. Valvasoru nisu poznati njegovi naslednici.¹¹

Navodeći listu od deset zarobljenika koji su se prvi oslobodili turskog ropstva posle sukoba u avgustu 1475 g., Valvasor stavlja Ludovika Kozjakara na drugo mesto, odmah posle Georga Šenka. Tu su i sume njihove otkupnine: za Šenka 4000, za Kozjakara 2000 dukata. Visoka otkupnina plaćena je i za sledeću dvojicu: za Georga von Himmelberg 2000 i za Vilhelma Gala 1000 dukata, dok se otkupnina za ostalu šestoricu kretala između 100 i 500 dukata.¹² Prva četvorica mogla su da se otkupe samo grupno isplatom celokupne sume od 9000 dukata, koja smrću jednoga od njih nije mogla da se smanji.¹³

Valvasor ne daje detalje o akciji za njihovo oslobodenje. Moglo bi se samo pretpostaviti da se upravo na njih odnosi jedna odluka dubrovačkog Veća umoljenih (Senata), uneta u zapisnik pod datumom 17. januar 1476 g., o prevoženju preko Omble grupe zarobljenika koje je turski sklav dopratio sa sultanovim pismom dubrovačkoj vladi: »... de

⁵ Str. 155.

⁶ Str. 303: u vezi sa pripremama ispisao je Die Ehre des Herzogthums Crain von Johann Weichard Freiherrn von Valvasor, Laibach-Nürnberg 1689, Buch II, str. 181, 191, 199, 243; IV, str. 537; VIII, str. 700; XI, str. 363, 420; XV, str. 375—376.

⁷ St. Jug, nav. d., str. 18—19.

⁸ Državni arhiv u Dubrovniku. Diversa notarie LXIII, f. 94'.

⁹ »Das Schloß Kosieck, welches man sonst rechter Kosiack, und auf Crainerisch Kosjak schreibt, liegt in Unter-Crain in der Temeniz, sechs Meilwegs von der Hauptstadt Laybach und zwo Meile von der Stadt Rudolphswerth, auf einem ziemlich-hohen gar spitzingem und steinigtem Berge.« Valvasor, XI, str. 314.

¹⁰ Valvasor, XI, str. 396—398.

¹¹ Valvasor, XI, str. 315.

¹² Valvasor, XV, str. 375.

¹³ Valvasor, XV, str. 376.

dando parizium hiñc ad flumen expensis communis nostri Ludovico Xachara et Petrizio et sociis captivis Turchorum et hoc secundum tenorem litterarum imperatoris scriptarum regimini nostro.¹⁴ Donošenje odluke podudara se s vremenom njihovog oslobođanja.¹⁵ Odnosi se na grupu zarobljenika o čijem se sprovođenju brine sam sultan, što svedoči da se radilo o istaknutim feudalcima za koje je plaćena visoka otkupnina. U daljem tekstu zapisnika oni se navode kao »captivi Theutonicici«.¹⁶ Pogrešno ispisano Ludovikovo prezime i nepoznato ime drugog zarobljenika mogli bi se objasniti pogrešnim čitanjem teksta sultanovog pisma u dubrovačkoj kancelariji, što nije nimalo nemoguće, pogotovo ako je pismo bilo napisano turski ili grčki, ili greškama pisara sultanove kancelarije. Ako imena u sultanovom pismu nije bilo, Dubrovčani su ih upisali onako kako su razumeli izgovor turskog sklava koji je izvestio vladu o njihovom dolasku. Kada je sklav prebacio zarobljenike na dubrovačku teritoriju, oni su bili slobodni. Jer, on se uskoro vraćao na Portu s 15 dukata dubrovačkog poklona i vladinim pismom sultanu.¹⁷ Za pretpostavku da se u ovoj grupi nalazio Ludovik Kozjakar govorila bi donekle i činjenica što je on, nešto docnije, dolazio u Dubrovnik i, uz pomoć Dubrovčana, radio na oslobođenju ostalih kranjskih ritera koji su ostali u turskom ropstvu, ma da je Dubrovnik i inače bio vrlo podesan kanal mnogih akcija za oslobođenje roblja ne samo iz Dalmacije, već i iz Istre, Furlanske i slovenačkih zemalja.¹⁸

Valvasor navodi da su drugi kranjski zarobljenici bili odvedeni u Carigrad, dok su samo dvojica: Sigmund von Polheim i Heinrich von Prüeschencken, ostala u Bosni.¹⁹ U Dubrovniku su sačuvane vesti o oslobođanju ove dvojice. One su prilično fragmentarne, vezane uglavnom za momente kada je bila potrebna intervencija dubrovačke vlade.

Verovatno na pismenu poruku Ludovika Kozjakara odlučilo je 18 marta 1477 g. dubrovačko Veće umoljenih da se sastavi pismo sultanu »pro facto illorum Theutonicorum«.²⁰ Turski sklav s kojim su Dubrovčani u avgustu pregovarali o uklanjanju carina koje su od kraja 1476 g. Turci počeli da naplaćuju najpre na Ledenicima iznad Dubrovnika a onda pred samim gradskim zidinama, tražio je od dubrovačke vlade da nekoga pošalje Ludoviku Kozjakaru. Veće umoljenih prihvatilo je 26 avgusta njegov predlog, a šest dana docnije, opet na njegovu molbu, zaključilo da se piše sultanu »pro facto Ludovici Chosiacar«.²¹

¹⁴ Državni arhiv u Dubrovniku, Acta Consilii Rogatorum XXII, f. 261 (cit. Cons. Rog.).

¹⁵ Valvasor kaže da je Kozjakar oslobođen već 1476 godine. XI, str. 315.

¹⁶ Cons. Rog. XXII, f. 261'.

¹⁷ Isto, f. 261, 261'.

¹⁸ Poznate su nam intervencije »de Instinopoli«... »de Mugla«... »de Tergesto«... »de Humago« itd. Div. not. LV, 176', 191'; LVI, 195; LXI, 73; Cons. Rog. XXIII, 184, 274, 274'.

¹⁹ Valvasor, XV, str. 375.

²⁰ Cons. minus XX, f. 151'.

²¹ Cons. Rog. XXIII, f. 158. 160.

Iz jednog pisma samog Ludovika Kozjakara od 22 septembra 1477 g. saznajemo da je on već poduze boravio u Kotoru i preduzimao mere za spasavanje zarobljenika. Jednom je dolazio i na Lokrum, ostrvce pred Dubrovnikom. Po savetu dubrovačkog vlastelina Pava Pucića, s kojim je održavao prepisku, dao je njegovom nećaku Nikši Puciću 400 dukata za oslobađanje zarobljenih ritera i 20 dukata za lične troškove, a ovaj mu je obećao da će za 12 dana obaviti posao. Ali, posredovanje je ostalo bez rezultata kakve je očekivao Kozjakar. Turci su tražili mnogo više no što je Nikša imao, ma da je turski sklav Kadar mnogo štošta obećavao u Dubrovniku njegovom stricu Pavu. Na poruke iz Dubrovnika da oslobodi ritere Nikša je odgovarao stricu da bi nešto i mogao učiniti kad bi imao sa sobom potreban novac. Ludovik Kozjakar, nestrpljiv i nezadovoljan što je već imao oko 300 dukata troškova, pogotovo kad su mu stigle vesti da su njegovi riteri odvedeni u Carigrad da se tamo prodaju kao roblje, tražio je od Pava Pucića da mu se bez odlaganja vrati njegovih 400 dukata, pretio da će se žaliti na njih dubrovačkoj vladi i poručivao da bez odlaganja napušta Kotor.^{21a}

Međutim, u pregovorima s Turcima postignuto je ipak nešto. Prilikom odvođenja zarobljenih ritera u Carigrad zadržana su dvojica u Bosni, upravo ona dvojica koju navodi Valvasor. 11 oktobra 1477 g. nalazio se u Dubrovniku Mihailo »dijak« kao poslanik dubrovačkog krajišnika — hercegovačkog sandžak-bega Sulejmana. Veće umoljenih mu je tada obećalo da će knez i Malo veće, ukoliko sačeka, posredovati u razgovorima između njega i Ludovika Kozjakara.²² Možda je tada Ludovik Kozjakar dolazio lično u Dubrovnik. Za to bi govorila senatska odluka od 17 oktobra da se pusti na slobodu zatvoreni Turčin koji je pobjegao od Kozjakara.²³ Najverovatnije je da se tu radilo o nekom turskom vojniku zarobljenom u Kranjskoj, koga je Kozjakar doveo da ga iskoristi pri oslobađanju svojih ritera, kao što se u sličnim slučajevima i inače činilo.

Ne znamo šta je sve posle toga Ludovik Kozjakar preduzimao da oslobodi svoja dva ritera. Tek, čitava se stvar prilično oteгла, po svojoj prilici dok nije nabavljen novac da se isplati visoka otkupnina koju su tražili Turci. Dok se novac ne nabavi, garantovali su za njegovu isplatu turskom sklavu braća Nikola i Benedikt Gundulić. Kada je Kozjakar nabavio novac, uzeo je stvar u svoje ruke dubrovački vlastelin Marin Gundulić, želeći svakako da i svoje rođake oslobodi neprijatne obaveze prema Turcima. Znamo da je on tek 18 maja 1478 g. sklopio pred notarom u Kotoru pismeni ugovor s Ludovikom Kozjakarom i obavezao se da će osloboditi ritere: dominum Sigismundum de

^{21a} Div. not. LXI, 1—1' a tergo.

²² »Prima pars est de dando libertatem domino rectori et eius minori consilio respondendi Michaylo diacho ambassiatori Sulimanbeghi crainsnichi et, si ipse Michailus erit contentus de expectando, dominus rector cum minori consilio debeant promittere sibi de se intromittendo causa aptandi negotium inter ipsum et dominum Ludovicum Cosiacar faciendo omnia cum securitate domini nostri.« Cons. Rog. XXIII, f. 167'.

²³ Isto, f. 169'.

Pollam (Polheim) et dominum Henricum alio nomine Marinum de Allemania (Heinrich Prüeschencken) primivši od Kozjakara za njihov otkup 2200 dukata, od kojih 1500 ugarskih i 700 mletačkih. Da će Marin Gundulić izvršiti uzete obaveze, jemčili su Kozjakaru dva kotorska vlastelina Jakov i Ilija de Zaguro.²⁴

Na traženje Marina Gundulića rešilo je 23 maja 1478 g. dubrovačko Veće umoljenih da se turski sklav pismeno izvesti o obavezi koju je sada uzeo na sebe Marin Gundulić da isplati 2200 dukata kad se ta dva zarobljenika dovedu u Dubrovnik, a Nikola i Benedikt Gundulić oslobode datih obaveza.²⁵ Pismo verovatno nije odmah poslato, pa je i 1 juna doneta odluka da to pismo sastave »provisores terre«.²⁶

Po zarobljenike trebalo je da u Foču krene Nikolin Gundulić. Pre no što je krenuo, dobio je od Marina Gundulića samo jedan deo sume (900 dukata) i za nju je morao da nađe u Dubrovniku jemce. Šestorica vlastele, Mihailo Kalić, Ivan Kabužić, Mihailo Prokulović, Nikolin Sorokočević, Frano Bobaljević i Nikola Gundulić jemčili su 14 juna u dubrovačkom notarijatu da će Nikolin Gundulić dovesti zarobljenike u Dubrovnik i predati ih Marinu Gunduliću do 10 jula. U protivnom slučaju jemci bi isplatili Marinu sumu od 900 dukata (trojica po 200, trojica po sto dukata) uz 10 % globe.²⁷

Međutim, zarobljenici u predviđenom roku nisu dovedeni u Dubrovnik, verovatno krivicom turskog sklava, jer je 8 jula Veće umoljenih raspravljalo o njegovom pismu.²⁸ Stigli su tek 24 jula u pratnji sklava Eleza i još jednog Turčina.²⁹ Ali je tada iskrslalo novo pitanje. Od 2200 dukata primio je Marin Gundulić od Ludovika Kozjakara u Kotoru 1500 u ugarskim dukatima, čija je vrednost bila manja od mletačkog dukata za dve turske akče.³⁰ Elez je tražio da se isplati ta razlika koja je za 1500 ugarskih dukata iznosila 60 dukata. Veće umoljenih moralo je da odmah o tome raspravlja i donese odluku da se ta razlika traži od Kozjakara, a ukoliko on odbije da je plati, da se za nju zaduže Nikola i Benedikt Gundulić, koji su prvi garantovali sklavu da će mu biti isplaćeno 2200 dukata.³¹

²⁴ Vidi Div. not. LXIII, f. 94'.

²⁵ »... de scribendo unam litteram ad instantiam ser Marini Ju. de Gondola sclauo Turcho qui habet in manibus illos duos Theutonicos, Sigismundum et Marinum, quod unus attinens ser Nicolai Ma. de Gondola et ser Benedicti, eius fratris, vz ser Marinus Ju. de Gondola promittit et se obligat dare in contatis duc. 2200 pro dictis Sigismundo et Marino, si dicti Sigismundus et Marinus traducuntur Ragusium et liberabuntur et etiam si dicti ser Nicolaus et ser Benedictus liberabuntur ab omni promissione et fideiussione quam fecerunt pro dictis Sigismundo et Marino.« Cons. Rog. XXIII, f. 241.

²⁶ Isto, f. 244'.

²⁷ Div. not. LXIII, f. 80.

²⁸ Cons. Rog. XXIII, f. 259.

²⁹ Veće umoljenih je obojici istog dana izglasalo poklon od 12 dukata. Cons. Rog. XXIII, f. 265.

³⁰ Vidi Gliša Elezović, Turski spomenici, I, Beograd 1940, str. 167—8, 187—9, 191, 192, 996.

³¹ Cons. Rog. XXIII, f. 265'.

Istog dana, 24 jula, obavezao se Ludovik Kozjakar pred dubrovačkim notarom i svedocima u franjevačkom manastiru na ostrvcu Daksi pred Gružom da će isplatiti razliku vrednosti između ugarskih i mletačkih dukata i potvrdio da su zarobljeni Sigismund i Henrich sada oslobođeni, a Marin Gundulić rešen svih obaveza pošto je dao 2200 dukata da se isplate u Foči. Tim je poništena notarska isprava registrovana u Kotoru 18 maja.³²

Kozjakar je sa oslobođenim riterima mogao sada da napusti dubrovačku teritoriju. Želeo je još da, posredovanjem dubrovačke vlade, učini nešto i za oslobođenje ostalih zarobljenika, onih koji su se nalazili u Carigradu. Međutim, dubrovački većnici, koji su imali dosta glavobolje i dok su ova dvojica bila oslobođena, doneli su u Senatu 11 avgusta 1478 g. odluku da se odbije Kozjakarova molba.³³ O tim zarobljenicima Valvasor zna da su ostali u Turskoj i tamo završili život.³⁴

Prilozi

I

Die XXIII octobris 1477

Infrascripte littere missive registrate fuerunt ad instantiam ser Pauli Ni. de Poza, quia prétendit ipsas facere ad suum interesse, que littere sunt vere littere ad eum scripte per dominum Ludouicum Chosiachar, quia sunt de illamet manu de qua sunt littere per ipsum dominum Ludovicum scripte magnificis domino rectori et consilio Ragusii, que sunt huius tenoris, videlicet:

Iesus. Misser Paulo magnifico. Io si o rezuetto una vostra lettera da mi molto ben intesa. Vi meraverati del mio scriver digando ch'io credo tignati li mei danari, el nepote vostro che non venga, et che non haveti altro che affanno et danno, et che dei mei ducati 400 che diedi, che gli diedi per simonia et che me dara uno conto. Ad questa parte vi daro risposta. Vero e che diedi ducati 400 per vostro ordine a Nichxa che possando haver li mie prexoni gli dovesse dispensar, et non possando haverli, non butasse via gli mie danari ne scrusiarli. Et diedili ducati 20 oltra quelli per sue spexe et che in termine de zorni 12 dovesse retornar. Se in termine de zorni 12 non espediva el facto mio, doveva tornar indriedo et non star li, che l'suo star de li non val tre zeriexe. Avisandovi che intendo che a nissun modo del mundo di ducati 400 me delibero non vo perder niente ni ch'el de ne spenda soldo per sue spexe, perche gli die ducati 20 che spendesse, et compidi quelli, doveva tornar indriedo et non star a solazo cum li mei danari. Primamente mi lamentaro a quella comunita, et quando quella non mi fara satisfar, io si o ben el modo d'esser molto bene satisfacto. Si che per questo non staro de andar al mio viazo. Mi so che li mei prexoni sono menati a Constantinopoli et ivi ivi (!) si vol vender fenochi.

Ancora mi scriveti ch'el non ha manchato per doy et che Nichxa era venuto fin a Cerinza et che per amor de Aias slauo a scansato via. Ma si l'era

³² Div. not. LXIII, f. 94'.

³³ »... respondendi domino Ludovico Chosiachar et sociis pro captivis qui sunt in Constantinopoli se excusando.« Cons. Rog. XXIII, f. 271.

³⁴ Valvasor, XV, str. 375.

venuto fin ad Cerniza, como non era llo piu seguro a vegnir ad Ragusi che andar ad altro luogo. Qui non bisogna schase, qui accade altro.

Apresso me scriveti haver parlato cum Cadar slano et ch'el vi a promesso molte cose, et ch'el e a Ragusi et che haveti scritto a Nicolo che veda d'aver li prexoni, e lluy risponde che se li danari fosse li, che se faria qualche cosa. E vi respondo che non bisogna scriver a Nicolo d'aver prexoni, e digo ch'el vegna e daga i mie danari over me li manda. E s'el vol star de li, stia como et quanto ge piaxe. Li mei prexoni vano a Constantinopoli e me se vol dar ad intender e monstrar la luna in pozo.

Et me scriveti che l'e vero che cognosco Nicolo per voy et che ho facto senza de voy achordio a Cataro e alla Croma. A mi non mi bisogna scriver questo che mai non ho facto nisun achordio senza consiglio vostro et non ho facto ordine nessuno senza vostro consiglio. Che dio volesse che ne fosse dizuno.

Si che, misser Paulo caro, non bisogna piar qui alguna scusa de mandar per voi li denari de li. Me ne guardaro molto bene e si ve prego che fadi che habi li mie ducati 400, perche onino mi parto e vignero de li et non mi determino aspettar uno zorno piu, perche vedo haver perso tempo et spexe per far el vostro consiglio piu de ducati 300, si ch'el mi basta.

Altro non mi achade. La sustancia haveti inteso el tenor mio, si che como vi piace fate. A di 22 septembris 1477 in Catharo.

Ludovichus Chosechar, suprascriptus

Magnifico et generoso domino Paulo
de Poza tanquam fratri ipsius.

(*Državni arhiv u Dubrovniku, Diversa notariae LXI, 1—1' a tergo*)

II

Die VI iunii 1478

Ser Michael de Calich et ser Iohannes Mar. de Caboga et ser Michael de Proculo et ser Nicolinus Ors. de Sorgo et ser Franc. de Babalio et ser Nicola Mat. de Georgio super se se et eorum bona precibus ser Nicolini Marini de Gondola ibi presentis et rogantis fideiusserunt et promiserunt ser Marino Iunii de Gondola ibi presenti et stipulanti quod dictus ser Nicolinus de Gondola ad tardius hinc ad viginti dies proxime futuros conducat vel conduci faciat Ragusium Sigismundum et Marinum Teuthonicos captivos in Choza in manibus Turchorum et eos dabit et consignabit ipsi ser Marino. Aliquoque, si eos non conducat vel conduci faciat et consignabit Ragusii dicto ser Marino Iunii de Gondola, ut dictum est, tunc ipsi plegii tanquam principales debitores dabunt et solvent et ex nunc prout ex tunc in tali casu se et omnia eorum bona principales debitores et solutores obligant dare et solvere ipsi ser Marino Iunii de Gondola ad omnem eius voluntatem quantitatem denariorum inferius expressam, videlicet ser Michael de Calich ducatos auri ducentos, ser Iohannes Mar. de Caboga ducatos auri ducentos, ser Michael de Proculo ducatos auri centum, ser Nicolinus Ors. de Sorgo ducatos auri ducentos, ser Franciscus de Babalio ducatos auri centum, ser Nicola Mat. de Georgio ducatos auri centum sub pena 10 pro cento. Renuntiando etc. Hec autem etc. Iudex et testis ut supra.

Die 24 iulii 1478 cassum de voluntate ser Marini Iu. de Gondola.

(*Div. not. LXIII, 80*)

III

Die XXIII Iulii 1478

In conventu fratrum minorum insule Dachxe districtus Ragusii.

Magnificus et strenuus miles dominus Ludovicus Chosiachar partium Alemanie de Naidich, qui sub die XVIII mensis maii proxime preteriti dedit, solvit et numeravit nobili viro ser Marino Iunii de Gondola de Ragusio ducatos auri duo millia et ducentos, videlicet ducatos mille quingentos hungaros et ducatos septingentos venetos, cum quibus convenit et promisit ipse ser Marinus prefato domino Ludovico redimere et exigere dominum Sigismundum Pollam et dominum Henricum alio nomine Marinum de Allemania, qui per Turcos captivi detinebantur, prout de his plenius constare dixerunt publico instrumento obligatorio facto sub dicta die XVIII mensis maii in cancellaria comunis Cathari, ad quod relatio habeatur, sponte et ex certa scientia ac animo deliberato omni modo, via, iure et forma quibus melius et validius potuit in presentia et cum consensu et expressa voluntate dictorum duorum Sigismundi et Henrici sive Marini libertati restitutorum et ibi presentium, confessus fuit ipsum ser Marinum re vera fecisse solvi et numerari in Choza dictos ducatos auri duo millia ducentos pro liberatione dictorum duorum Sigismundi et Henrici sive Marini, et eosdem duos Sigismundum et Henricum sive Marinum redemptos et recuperatos ac liberati restitutos fuisse et esse e captivitate et fedissima ac horribilissima servitute a manibus Turcorum. Et ideo ipse magnificus dominus Ludovicus vigore presentis instrumenti et confessionis cassavit et annullavit ac cassum, irritum et annullatum nulliusque valoris esse voluit dictum instrumentum factum dicta de causa die XVIII mensis maii proxime preteriti, dans plenariam libertatem et auctoritatem cancellario comunis Cathari cum sibi hoc instrumentum exhibitum fuerit, cassandi et annullandi dictum obligatorium instrumentum, faciens proinde dicto ser Marino de Gondola presenti et acceptanti tanquam principali et ser Iacobo de Zaguro de Catharo presenti et pro se et pro ser Helya de Zaguro, eius fratre, plegiis pro dicto ser Marino acceptanti finem, remissionem, quietationem, absolutionem et liberationem cum pacto solemne de ulterius non petendo pro dictis ducatis duobus millibus ducentis et eos ac eorum quemlibet et bona eorum et cuiuslibet eorum liberans et absolvens per omnem modum liberatorium et per quamlibet viam absolutoriam pro dictis ducatis duobus millibus ducentis. Et etiam se obligans ad solutionem lazi pro dictis ducatis mille quingentibus hungaris. Renuntiantes. Hec autem carta etc. Testes dominus Nicolaus de Palmota et ser Stephanus de Lucharis et ser Nicolaus Damiani de Georgio et ser Nicolinus Marini de Gondola, omnes de Ragusio.

(*Div. not. LXIII, 94'*)

LUDVIK KOZJAKAR À DUBROVNIK

Résumé

A base de documents conservés dans les archives de Dubrovnik (Raguse), l'auteur élucide quelques épisodes des incursions des Turcs en Slovénie au cours des années 1470—1480, épisodes qui ont servi de fond historique au conte « Jurij Kozjak, slovenski janičar » (Jurij Kozjak, janissaire slovène) de Josip Jurčič. Il s'agit du rachat d'une dizaine de nobles, faits prisonniers par les Turcs lors des combats de 1475. Un d'eux fut Ludvik Kozjakar, seigneur de Kozjak et de Mirna en Basse-Carniole.

Il paraît que le premier groupe de prisonniers, dont Kozjakar (Ludovicus Xachara), fût racheté au sultan par l'intermédiaire de Dubrovnik en janvier 1476. Le Conseil de la république de Dubrovnik, sollicité par Ludvik Kozjakar qui fit dans ce but le voyage de Kotor et de Dubrovnik, intercédâ, après le mois de mars 1477, de nouveau auprès du sultan en faveur des prisonniers encore détenus, et en premier lieu en faveur de Sigismund Polheim et de Heinrich Pruescheneken retenus en Bosnie, tandis que les autres prisonniers furent conduits à Constantinople. L'intervention du Conseil de la république et de quelques notables de Dubrovnik eut pour résultat le rachat et la libération des deux nobles en 1478. Les autorités de Dubrovnik refusèrent cependant de s'employer en faveur des autres prisonniers de ce groupe, reculant devant le tracas que leur avaient causé les deux premiers.

L'auteur publie en appendice trois documents tirés des archives de Dubrovnik, ayant trait à cette affaire.